

Der er nævnt, at der ikke maa være særlig Ujæ-
 lighed for Eieren af Jorden, naar man skal
 ekspropriere eller købe. Det er ikke uand-
 syntligt, at den ærede Minister har Ret, naar
 han siger, at det i almindelige Tilfælde ikke
 vil være vanskeligt at faa købt. Det haaber
 jeg ogsaa. Men der maa ogsaa tages andre
 Hensyn end just Hensynet til Jordens Billig-
 hed og deslige. Naar en Mand sidder i
 stor Gæld, kan det, at han mister blot en
 Smule Jord, bevæge Kreditorerne til at gøre
 Indblik paa ham, og det kan blive et Livs-
 spørgsmaal for ham, hvis man vil gøre Lo-
 ven anvendelig paa ham i større Maal. Der
 maa her en Bestemmelse til, som kan for-
 milde dette Forhold væsentlig i hvert Fald,
 naar det er Prioriteter for offentlig Penge,
 maa der en Bestemmelse til, som kan værne
 ham mod disse Ulemper, og dette med Priori-
 tetsforholdene og deslige maa aabenbart og-
 saa ind i denne Lov som Hensyn, man ud-
 trykkelig maa tage i Betragtning. Men nu
 kommer jeg til Udgangspunktet for Tilveje-
 bringelsen af disse Huslodder. Der henvises
 til Loven af 4de Juli 1850, jfr. den saakaldte
 provisoriske Forordning af 5te Maj 1848 —
 det var en anden Slags provisoriske For-
 ordninger, vi havde den Gang, end dem vi nu
 have. Thi endnu for Kongen var nødt til at tage
 Hensyn til en kommende Folkerepræsenta-
 tion, tog han dog et Hensyn, saaledes at
 han sagde: Vi udstedte vel de Love nu, men
 fordi vi faktisk have tilsagt Friheden, kalde
 vi dem provisoriske, thi vi skulle ikke betragte
 dem som endelige Love, forinden den kom-
 mende Folkerepræsensation har sat sit Segl
 paa dem. Det er en anden Art af Hensyn,
 tagen til Folkets Vilje, det er en modsat
 Art af den, der nu tages som Hovedregel.
 Og denne Bemyndigelse eller Forpligtelse
 til at skaffe og ekspropriere Jord overfører
 man fra denne „provisoriske“ Lov til her
 nævnt Lov af 4de Juli 1850. Men ved at
 bruge denne Lov som Udgangspunkt vise
 Forslagsstillerne, forekommer det mig, et
 mærk værdig Mangel paa Overvejelse af
 de to Slags Forhold. Jeg tror ikke, at de
 Herrer have gjort sig rigtig klart, hvad de
 derved ville bestemme for de enkelte Kom-
 munalbestyrelser og Sogne. Hovedbestem-
 melsen i Lov af 1850 var den: Vi have
 Ret til at skaffe Jord til Fattighuse i det
 Antal, som Sognene behøve det. 1—2—3
 Fattighuse i hver Kommune efter Kommunens
 Størrelse. Det kunde man sige saaldt nogen-
 lunde ligelig paa de forskellige Sogne, og
 ogsaa Jord til Bolig for husvilde — et
 Spørgsmaal, der ikke har viist sig at have
 haft nogen videre praktisk Betydning — vil
 jo nogenlunde kunne tænkes at være ligelig

fordelt; det har i alt Fald viist sig, at der
 ingen Fare er i den Henseende. Dette er
 noget vidt forskelligt fra, hvad man vil be-
 stemme ved dette Forslag. Her vil man
 paalægge en Forpligtelse for Sognebesty-
 relserne til, at de skulle skaffe Jord, laane
 Pengene og bære den Risiko, at de ikke faa
 nogen Rente deraf, naar de ikke have nogen
 at leje det ud til, der kan betale, og de
 andre gaa fra det; de skulle skaffe det til
 de Beboere i Kommunen, der falde ind
 under Loven, hvor saa eller hvor mange
 der end er. Nu ere jo Forholdene over-
 ordentlig forskellige i de forskellige Sogne.
 Vi kunne finde Sogne, som kunne komme
 til at levere over een saadan Havelod for
 hver Tønde Hartkorn, og vi kunne finde
 Sogne, som kunne slippe med een Havelod
 for hver 20 Tønder Hartkorn. Da alt
 Hartkorn uden for Købstæderne er ca. 370,000
 Tdr., og der er 50,000 Huse, saa skal alt-
 saa gennemsnitlig 7²/₅ Td. Hartkorn levere
 en Havelod. Det er Gennemsnittet, men
 det varierer overordentlig meget. Det kan
 variere saaledes, at det kan blive 100 Gange
 større paa et Sted end paa et andet, og
 nu vil man dog sige over en lav Sko:
 Bærsgod, alle Sogneraad, besorg dette!
 Det vide de Herrer jo særdeles vel, at der
 er meget stor Forskel paa Antallet af Huse
 i Sognene efter forskellige Forhold, som
 Sogneraadene ikke raade over, men som de
 endog kunne have meget væsentlige Hin-
 dringer af. Nu tager jeg i Eks. Bestem-
 melsen set i Forhold til Statskovenene.
 Uden for Statskovenene paa andres Terræn
 anbringer man Statsarbejdere, og disse
 Kommuner ere belempede baade med Fattig-
 væsen, Skolevæsen, som oftest uden Bidrag
 fra Staten, til Statsarbejderne, og lige-
 ledes næsten uden Bidrag — i den senere
 Tid er der kommet lidt til Veje gennem
 disse Skove, medens Kommunerne faa godt
 som ingen Indtægt have af Statskovenene;
 det er det, som bestaar nu, og som ubillig
 bestaar. De ærede Forslagsstillere ville der-
 til nu sige, at der ogsaa paa Sognets Be-
 kostning skal staves Havelodder til Stats-
 arbejderne ved Statens Skove, og disse
 Arbejdere findes ofte i stort Antal. Men
 hvad der kan siges her om Statskovenene og
 de store Statsgaarde — vi have dog nogle
 af dem tilbage endnu — det samme gælder
 om Lens- og Godsbestidernes Skove og
 Herregaardene. Der ligger jo til Stani-
 husene, Fideikommissgøderne og Herre-
 gaardene store Strækninger af Skove, der
 bruge Arbejdere — som ofte endog bo i
 andre Kommuner — og dem have Kommu-
 nerne de samme Ulemper af; af Herregaardenes